

Wintermaand

meer ovver

2001 nr 13

MEDDO

Historisch interessante gegevens over de buurtschap Meddo.
Periodieke uitgave in opdracht en onder redactie van de werkgroep 'Meddo's Verleden'.

INHOUD

1. Van de redactie

- A. Behoud Panhoes en omgeving
- B. Rectificatie

2. Verdwenen boerderijen *door Riek Beskers en Ludgé Overkamp*

3. De ballade van 'Kampes' van H. Oonk

4. Rieka te Brake-Overmars vertelt *door Ludgé Overkamp*

5. Meddo's Oud Nieuws

1. VAN DE REDACTIE

A. Behoud Panhoes en omgeving

Meddo kent gelukkig nog allerlei plekken, waar de geschiedenis van de buurtschap duidelijk in het landschap te herkennen is. Eén van de gaafste voorbeelden daarvan is de 'Panaovenshof' (met name gelegen rond de Goossensweg, en delen van de Giffelweg en Beijersdijk). Het is nu een bescheiden enclave in het Meddose Veld, dat wordt gekenmerkt door een open, vlak en grootschalig landschap dat is opgebouwd uit rechte kavels.

De Panaovenshof kenmerkt zich echter juist door verspreid gelegen stukken bos van wisselende omvang, een zestal vrij dicht bij elkaar gegroepede boerderijen met erfbeplanting, een nog altijd grillige wegenstructuur en onregelmatige percelen vormen waarbij – zowel binnen als tussen de percelen - allerlei hoogte-

verschillen optreden. Hoogteverschillen die, net als de fundamente die nog resten van een steenoven en een nu half ingestorte droogschuur, herinneren aan de activiteiten van 'Het Fabriek Goossen' dat hier tot aan het begin van de vorige eeuw actief was.

Onlangs is door Walter Knoop en Jan Gal van Stichting Staring Instituut (het centrum voor het streekeigene van Achterhoek en Liemers, gevestigd in Doetinchem) de historie en de huidige cultuurhistorische waarde ervan beschreven in een rapport: 'Behoud Panhoes te Meddo.' Hun conclusie:

"...er doet zich in dit stukje Achterhoek een voor ons land unieke situatie voor in de combinatie van een aantal uitzonderlijke waarden: de aanwezigheid van een karakteristiek landschap waaraan zichtbaar gebleven cultuurhistorische (schol-tengoed) én industrieel archeologische waarden in een vrijwel gaaf gebleven ruimtelijke structuur uit het midden van de 19e eeuw!"

Het Staring Instituut doet een aantal aanbevelingen om – in nauw overleg met de bewoners van deze buurt – deze unieke combinatie zoveel mogelijk te behouden en waar mogelijk elementen, zoals de oorspronkelijke leemkolken te herstellen. Eén aanbeveling is ook om in – in nauw overleg met de bewoners van deze buurt – om de inmiddels half ingestorte droogschuur die bekend staat als het Panhoes (in de bocht van de Goossensweg, tegenover de boerderijen 't Giffel en Panoven-Illeburg) uitwendig weer te herstellen en bijvoorbeeld een informatiefunctie te geven. En het op termijn weer herstellen van steenoven (op de hoek Beijersdiek – Goossensweg, in de buurt van 't Nieuws Giffel') waarvan nu alleen nog de fundamente resten zou helemaal mooi zijn.

Inmiddels is door Stichting Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk een forse financiële ondersteuning toegezegd, mocht een dergelijk initiatief daadwerkelijk worden ondernomen.

De Werkgroep Meddo's Verleden is benaderd met de vraag of zij dit initiatief zou willen trekken. In eerste instantie heeft de Werkgroep afwachtend gereageerd; tot nu toe houdt de Werkgroep zich immers vooral bezig met het beschrijven van de Meddose geschiedenis en niet of nauwelijks met het daadwerkelijk instandhouden daarvan. Het zou voor de Werkgroep een geheel nieuw soort activiteit zijn.

Echter: mochten er belangstellenden zijn die de Werkgroep bij zouden willen staan, dan willen we het wel proberen. Mogelijk kan er dan een initiatiefgroep worden gevormd, die concrete plannen tot behoud en herstel van de 'Pan-aovenshof' uit kan werken en uit kan voeren. Voor meer informatie kunt u terecht bij Ludgé Overkamp (0543-569691 / lud.overkamp@wxs.nl).

B. Rectificatie

In Meer over Meddo nr 12 is op bladzijde 10 de sterfdatum van de heer H.W. Abbink (Meddo 45) onjuist vermeld. Dit moet zijn: 28-3-1995 (i.p.v. 28-5 1995).

2. VERDWENEN MEDDOSE BOERDERIJEN

door Riek Beskers en Ludgé Overkamp

Sinds een aantal jaren staat het boerenbedrijf onder grote druk. Door voortdurende bedrijfsbeëindigingen neemt het aantal nog-in-bedrijf-zijnde boerderijen zeer snel af, al blijven de woningen in de regel wel bewoond.

Ze worden dan soms opgekocht door rentenierende ouderen, vaak afkomstig uit een dichter bevolkt deel van het land, die nog/weer de betrekkelijke rust van het platteland verkiezen. Vaak echter is het ook de jongere generatie die weliswaar geen mogelijkheid of interesse meer heeft in het voortzetten van het bedrijf, doch het 'buiten' wonen – meestal op het ouderlijk huis - nog wel ambieert. Afstanden spelen immers nauwelijks nog een rol, waar vrijwel ieder gezin over minstens één auto beschikt en de wegen nagenoeg allemaal verhard zijn. Dan wordt de boerderij 'gesplitst': ook het bedrijfsgedeelte wordt omgebouwd tot woonhuis waarin alle comfort aanwezig is. En zo wonen er dan weer twee gezinnen onder één kap, al is de situatie anders dan een paar generaties geleden.

In het verleden ging dat nog wel eens anders. Wanneer toen een boer zijn bedrijf (meestal noodgedwongen) beëindigde, bleef de boerderij vaak leegstaan, raakte na verloop van tijd in verval en verdween dan uiteindelijk geheel. Voorzover nog bekend zijn er in Meddo een negental van deze verdwenen boerderijen nog te noemen. In dit artikel behandelen we er drie, namelijk *Roucamp*, *Heerdink* en *Het Speckenslat*.

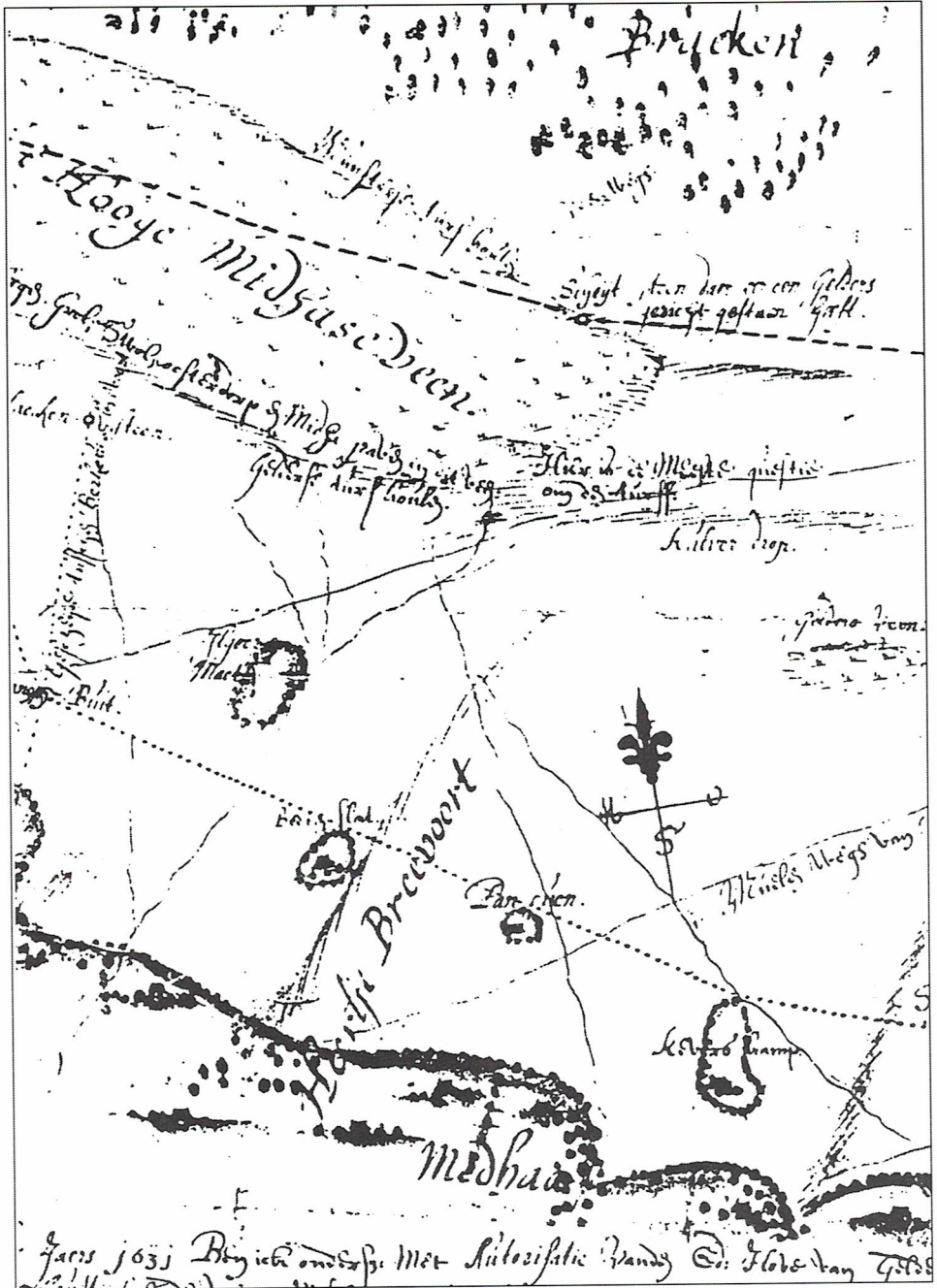
Naam boerderij: "Roucamp"

Huisnummer: in 1650 genoemd in Rot 5 onder nr. 6.

Waarschijnlijke ligging: tussen de Poortenaar (Eerdenspoorte) en de Horst aan een oude uitweg (en lijkweg) naar de Meddoseweg.

Bij de verponding in 1688 wordt de boerderij vermeld. De bewoners zijn dan "Teunis Rouwkamp 38 jr., een Vader van 78 jr., een broer Willem van 46 jr., suster Anna 26 jr., een knecht Harmen Oedink van 16 jr. en twee paarden".

Al vrij gauw daarna, namelijk in 1739, wordt dit goed met vele anderen genoemd in de "Schultbekentnisse door de Hoogwelgeboren Vrouwe A.M. Ripperda, douairière van wijlen Hoogwelgeboren Heer Assueer Torck." Roucamp behoort

Detail van een kaart van Van Geelkerken, 1631: Gelders-Munsterse grens bij Meddo-Huppel. Met vermelding o.a. boerderij Keveskamp en Spekenslat.

dan tot het bezit van De Buurse. De Buurse heeft schulden en in die schuldbekentenissen worden onder de *“naevolgende bouhoven off erven, daer onder gehorende”* een 24-tal erven genoemd, waaronder als 16e ook Roucamp.

Wanneer de Buurse (op 18 juli 1742) wordt verkocht, koopt Gerrit Tenkink het *“erve en goed Rou(c)amp”* voor 3765 gulden.

Daarna duikt de naam nog diverse malen op. Zoals in 1754, wanneer door een Gerrit Willem Nijenhuis bij een boedelscheiding ook *“een vierde part van het goet Rouwcamp in Meddeho gelegen”* wordt ingebracht. In 1766 wordt door Geertjen Boeijink, wed. van Scholte Jan Tenkink, nog vastgelegd dat zij *“en haare drie onm. kinderen Johanna, Harmen Jan en Gradus”* elk een vierde part van 't Rouwkamp erven. In de jaren daarna versnipperd Roucamp verder. Zo verkrijgt in 1808 de hiervoor al genoemde Geertjen Boeijink – op dat moment *“oud, zwak en impotent”*, blijkens de stukken – nog weer uit een erfenis *“een onverdeeld 5/72^e deel van 't erve en goed Ruwkamp in Meddehoe”*. Ook blijkt in 1814 de familie Te Giffel op De Giffel: *“een stuk bouwland 't Rouwkamp genaamd in Meddo, gelegen tussen de landerijen van Bosman en 't goed Orriëns, groot ongeveer 2 schepels gezaaij”* in haar bezit te hebben.

In 1816 wordt (een deel van?) Roucamp geveild. Ze komt in bezit van uiteenlopende eigenaren. Mogelijk zijn deze landerijen (mede?) afkomstig uit de boedel van Janna Maria Boeijink, weduwe van Jan Hendrik Nijenhuis. In haar boedelbeschrijving wordt ook opgenomen *“een derde deel aan het goed Ruwkamp in Meddo”*. Dit is gelegen *“tussen de goederen Schuurink, Dieterink, de Horst en Meddeholt. Het is “zonder behuizingen” en blijkt “verpakt aan diffe- rente personen”*.

Na 1816 wordt de boerderij (onder nr. 35) in het Bevolkingsregister niet meer genoemd. Is de boerderij daarna verdwenen, of was zij er op dat moment al niet meer? Naar verluidt zou de boerderij echter pas definitief in de tweede helft van de 19e eeuw verdwenen (dus ergens tussen 1850 en 1900) zijn.

Wel duiken her en der in boedelbeschrijvingen en –scheidings aanduidingen op zoals *“bouwland het Roukampje”* of *“bouwland 't Rouwkamp”*, dan wel *“weide de Rouwkampsmaat”*, waaruit eens te meer de versnippering blijkt. Zo verkoopt Jan Willem Beijers in 1843, landbouwer te Meddo zijn gehele goed Beijers. Daartoe blijkt ook *“gaarde en grasgrond en bouwland, genaamd op 't Rouwkamp”* te behoren. En Jan Albert Geessink, landbouwer op het goed de Hilte in Meddo, koopt in 1844 van zijn familie hun aandeel in *“een stuk bouwland met aangelegen weidegrond en wallen met hakhout, genaamd op 't Rouwkamp”*. De verkopers hebben het verkregen uit de ouderlijke boedel en is door wijlen hun vader op de veiling van 1816 aangekocht.

In 1828 is bij de boedelverdeling van Christiaan Roerdink ook sprake van het

“plaatsje Stammers met het land op het Rouwkamp, getaxeerd op f1500,—”. Ook later in de 19^e eeuw duikt de naam op. Zo vermaakt in 1870 “scholtinne Johanna Elisabetha Huiskamp”, echtgenote van Scholte Jan Willem Roerdink uit Ratum, in haar testament aan Janna Barta Roerdink, echtgenote van Tenkink op Boeijink Gelderesch in Meddo “haar weide genaamd de Rouwkampsmaat.”

Naam boerderij: “Heerdink”

Huisnummer: -

Waarschijnlijke ligging: tussen Garverdink en de Buurse.

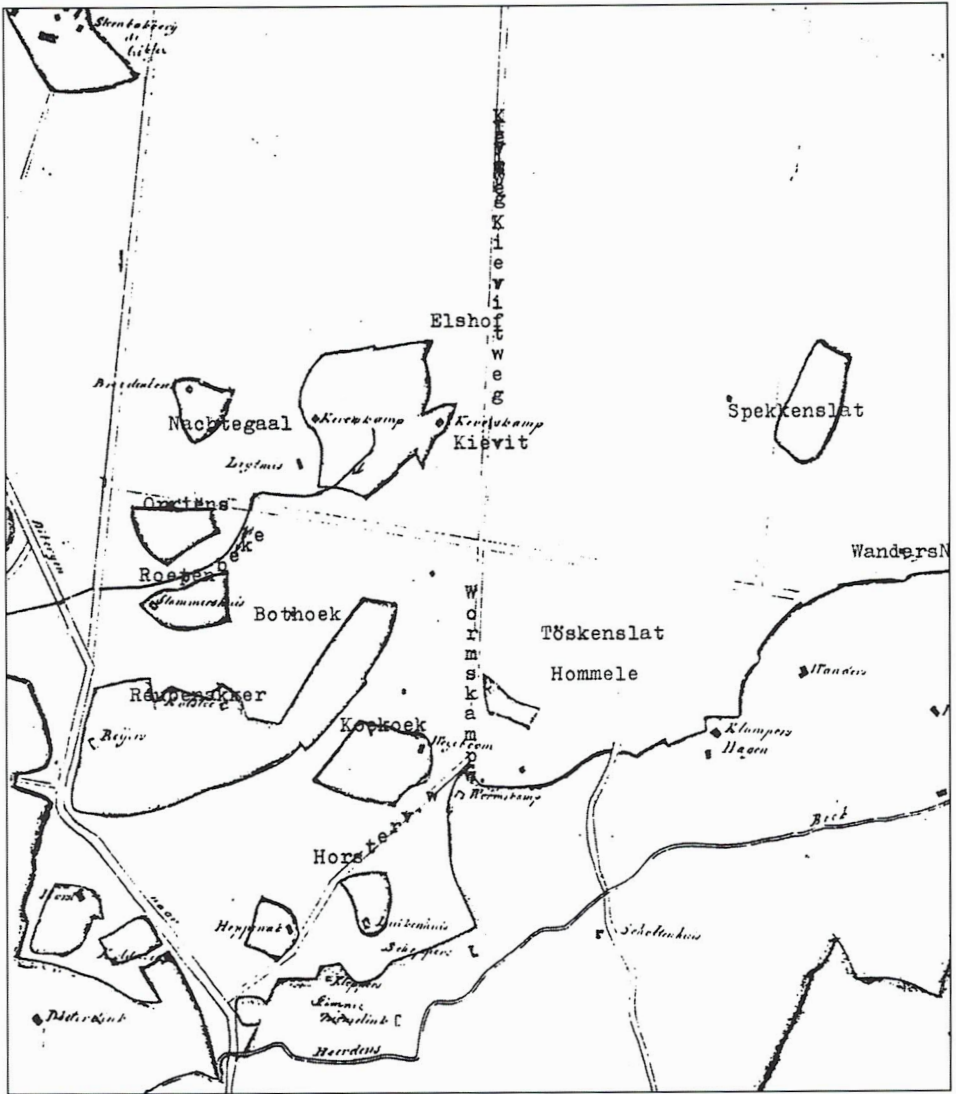
Erve Heerdink wordt reeds genoemd in 1492. In 1635 wordt in een akte gesproken van de verkoop door *“Reiner van Raesfelt, heeren tot Middachten, Herveld ende Roemberch”* van zijn tiendrechten op o.a. het goed *“Heerdinck”* (dat tot het bezit van *“Beurse”* behoort) aan de *“weledle und gestrenge Peter Vincent Ripperda, heer tot Vorden ende Beurse”* en zijn vrouw Anna van Eerden. In 1650 heeft Heerdink nog een hoge fiscale pachtwaarde. Ook in 1711 en 1713 wordt Heerdink – samen met de goederen Balkenschot, Dieterink, Beernink, Horstman en Wesselink – genoemd bij overdracht van tiendrechten.

In een schuldbekentenis uit 1715 van Pieter Hironimus Ripperda en zijn vrouw Margareta Maria Beninga – *“heer en vrouwe van Beurse, Pettecum en Heerjansdam* – verbinden de genoemden o.a. hun goederen *“in specie Havesate Beurse”*, waaronder *“de Heerdingmaat”*.

In 1739, wordt het goed Heerdink genoemd in de *“Schuldbekentnisse door de Hoogwelgeboren Vrouwe A.M. Ripperda, douairière van wijlen Hoogwelgeboren Heer Assueer Torck”* (zie ook hiervòòr bij: ‘Roucamp’) De schulden van De Buurse blijken danig opgelopen te zijn en in die schuldbekentenissen worden behalve een 24-tal erven ook een aantal landerijen genoemd, Bij de schuldbekentenis wordt echter nadrukkelijk een uitzondering gemaakt voor *“het goed Heerdink, dat leenroerig is aan het Huijs te Vorden.”*

Of er dan nog een boerderij staat is onduidelijk. Wel is het zo dat er in latere jaren al niet meer van ‘het goed Heerdink’ wordt gesproken. Wat wel telkens opduikt is de naam Heerdink in combinatie met ‘-kamp’ of ‘-mate’. Zo verkrijgen in 1777 de broers Jan en Hendrik Waliën uit de boedel van hun overleden vader Hendrik Waliën o.a. *“den halven Heerdinks kamp en Maate in Meddeho en leenpligtig an den Hoogadelijke Huijse Vorden.”* Als *“wederhalfscheid eygenaar”* wordt genoemd hun oom Herman Waliën.

Rond 1800 blijken Teunis te Giffel en zijn vrouw Grada, landbouwers op het goed Giffel in Meddo, eigenaar van onder meer de Heerdinkmate, een *weiland “ad circa 1 bunder 77 roeden, 41 ellen 14 palmen.”* In 1826 en in 1929 verkopen zij het *“goed te Giffel”*, waaronder de Heerdinkmate, aan steenfabrikant Barend Jan

Markekaart 1850 met vermelding oude boerderijnamen en: zie blz. 31.

Goossens uit Winterswijk en aan Jan te Giffel, landbouwer in Vragender. Beide kopers zijn daarna ieder voor de helft eigenaar van het goed te Giffel, waartoe ook een steenbakkerij behoort, totdat ze in 1835 besluiten tot deling en scheiding. Barend Jan Goossens krijgt ondermeer *“de helft van het weideland de Heerdinkmaat”*, en wel *“de zijde grenzende aan de landerijen van de Buurse”*. Jan te Giffel krijgt de andere helft van het weideland de Heerdinkmaat met bijbehorende grond met hakhout *“grenzende aan erve Loitink.”* Ook verdelen ze de Heerdinkkamp. Goossens krijgt de ene helft, bestaande uit weide en bouwland, *“grenzende aan het erve Garverdink”*. Te Giffel neemt de andere helft *“grenzende aan de gronden van Eerdenspoorte”*.

Naam boerderij: “Speckenslat”

Huisnummer: -

Waarschijnlijke ligging: vanaf de Wandersweg enkele honderden meters de Greuneweg in, richting Beskers, aan de linkerkant.

In 1636 koopt Geerdt Warners (Wanders) van de erven Warners hun aandeel in *“quoten, recht und gerechticheit der cavenstede het Speeckenslat genant”*, gelegen *“inden Kerspel Wenterswick buhrschap Meddeho”* (ook onder meer genoemd in boek Meddo dl II, blz. 293, 294). Dan is er nog sprake van een ‘cavenstede’, dus een kleine boerderij.

In 1740 doen Geert Wanders en zijn echtgenote Aeltjen Oosterholt (wonend op de Wandersstede) afstand van *“de Wanders stede met het Spekkenslat”* (geërfd van hun ouders) ten behoeve van hun zoon Jan Hendrik Wanders.

In 1888 verkoopt Jan Willem Ubbink, *“landbouwer op Wanders in Meddo”* het bouwplaatsje Wanders-Nijhuis in Meddo en daarnaast ook 6 stukken grond, waaronder *“Bouw- en weiland, bos en hakbout het Spekkenslat in Meddo. Het is kadastraal gelegen “sectie A nrs. 1343 t/m 1345, 4359, 5734 en deel van 5735, samen groot 3.60.80 hectare.”* Het wordt voor f 2210,— gekocht door Gerrit Willem te Voorwis, landbouwer op Scholtenhuis in Meddo.

Er wordt niet gesproken over bebouwing; waarschijnlijk was op dat moment er al geen bebouwing meer aanwezig

De betreffende boerderij Speckenslat mag verdwenen zijn, maar als veldnaam is het nog bekend en in gebruik. Het is een perceel gelegen tussen Wormskampweg en Greuneweg, op enkele honderden meters van boerderij Nijvelt (D 218) van de familie Eisink, in de richting van ‘Beskers’ (D 219). Hier zijn de restanten van het ‘huiskampje’ – nog altijd zichtbaar.

Andere verdwenen boerderijen zijn **“De Hommele”, Torschenslat** en **“Den Drömmel”** dat gestaan heeft waar ‘t Hommelhuusken stond. Verder was er nog de **“Nachttegaalshutte”** die dicht bij Bredenbos stond en tenslotte de **“Hobenakke”**, op de plaats waar nu Elshof staat.

In een volgende aflevering van Meer ovver Meddo komen wij hier nog op terug.

Rijm

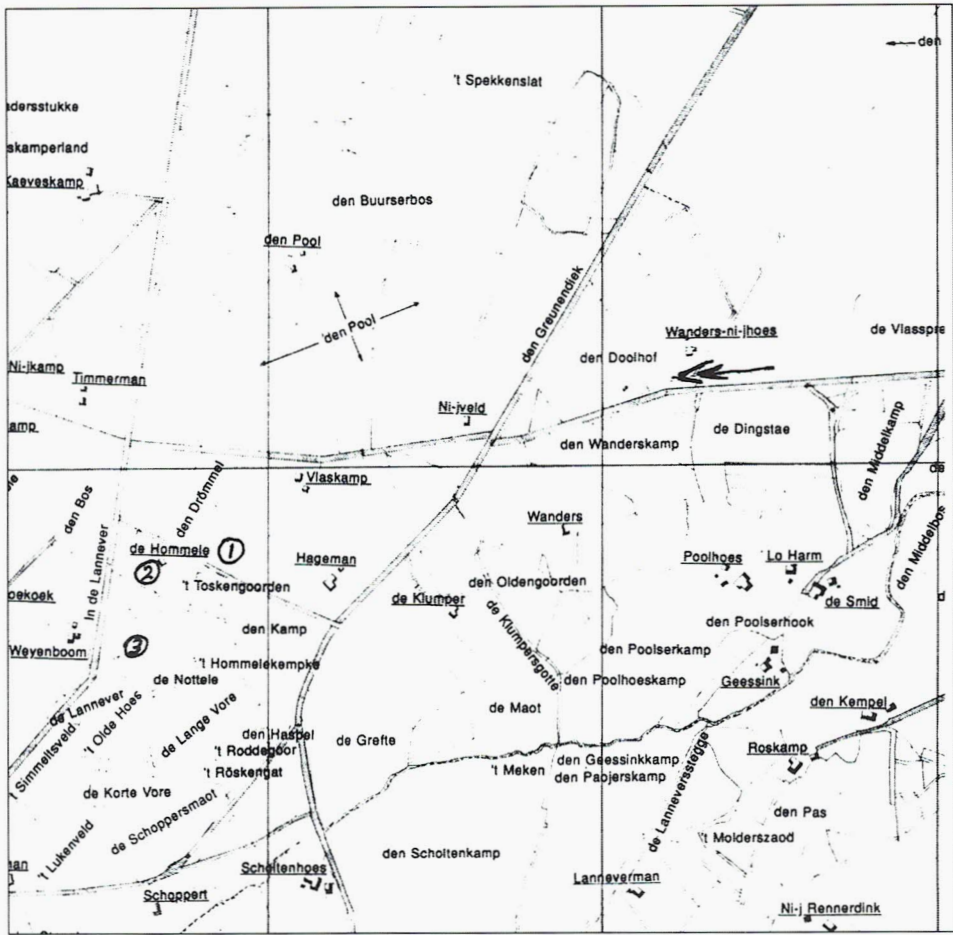
Soms blijven bepaalde namen van boerderijen bestaan, doordat er rijmpjes zijn gemaakt over de bewoners en hun specifieke eigenschappen of eigenaardigheden. Dat is ook het geval in onderstaand *Gedicht over (verdwenen) boerderijen en hun bewoners*, dat ooit is opgeschreven door Jan Berend Poelhuis (geb.1838) op Keveskamp (D 199):

Stammert an de baeke	Stammert (D 203)
Orriensman den kan zo praeken	Orriënsman
d'n Nachtegaal met zien platte hoes	(een plaggenhut, is nu verdwenen; lag tussen D 190 en D 202 en D 200 in)
Breenbos' Toone kik zo kroes	Breënbosman
Keveskamp den baort de klompe	Keveskamp (D 200, voorheen bewoond door Oonk)
Hutten Jannaos is zonne lompe	Huttert
Hobbenakke in 't veld	(plaggenhut?; is weg, stond op een kampje achter Elshof, D 198)
d'n Kiewit telt zien geld	Vroegere naam Keveskamp (D 199)
'n Kikvorsch in den Pool	Den Pool, (D 217)
Rönnepedde mèk den spool	Ook wel: Rôddepedde : Luikenhuis (Grevink, D 215)

Dat Keveskamp “*de klompe baort*” is duidelijk, want in 1866 verkoopt het diaconiebestuur aan B.W. Oonk “klompenmaker op Keveskamp” een huisje met erf. Jarenlang heeft hier een klompenmaker gewoond (zie het boek Meddo deel II, blz. 270).

Dat de Rönnepedde “*den spool*” maakte, kan betekenen dat de bewoner ook als (huis)wever werkzaam was; veel mensen weefden toen nog voor eigen gebruik. Boerderijnamen als “Vlaskamp” en “Vlasspree” die daar niet ver vanaf liggen, geven aan dat er vlas werd verbouwd en er dus ook doek geweven werd. Maar het kan ook zijn dat hij handig was in het repareren van kleine zaken, zoals een spool uit een weefgetouw.

Het is niet geheel duidelijk of er met “d'n Kikvorsch” in den Pool een boerderij is bedoeld, of zomaar een kikker die (uiteraard) in of bij natte poelen voorkomt. Waarschijnlijk is het wel de boerderij, omdat deze daar al vóór 1850 is gebouwd. Omdat er ook sprake is van een pad (de Pedde of Rönnepedde) als boerderijnaam, kan er dus ook een “Kikvorsch” zijn geweest, maar met zekerheid is dit niet te zeggen.

Deel van een bladzijde uit het boek 'Boerderij- en Veldnamen in Winterswijk' van de Stichting Staring Instituut/Mr. H.J. Steenbergstichting, Doetinchem, 1992.

←— Wandersweg in Meddo ① Torskenslat ② De Hommele ③ Wormskamp

3. DE BALLADE VAN 'KAMPES',

deel I

Een boerderij die verdwenen is, maar toch eigenlijk ook weer niet, is 'Kampes'. De eeuwenoude 'Kampes' (van vòòr 1500) stond op vrijwel dezelfde plaats, als waar nu de prachtige hoeve 't Gussinklo' staat, aan de Groenloseweg 106 (vroeger Meddo D 10).

Kampes is een oude boerderij; het goed wordt al in 1551 genoemd. Nadat Kampes in 1842 leeg kwam te staan, werd het gekocht door ritmeester Massart van 't Waliën. Massart liet de boerderij afbreken en bouwde, deels met het gebint van haar voorganger, vrijwel op dezelfde plek een nieuwe, statige hoeve 'Weltevree' of 'Weltevreden' genaamd. De zaken gingen echter slecht voor de ritmeester en in 1849 zag hij zich gedwongen de boerderij te verkopen aan H.W. te Gussinklo uit Aalten. Die doopte de hoeve om tot het huidige 't Gussinklo'. (Meer over de geschiedenis van Kampes / 't Gussinklo leest u in Meddo deel II, pag 28 vv).

De Kampes / 't Gussinklo is blijkbaar een boerderij die de pennen in beweging brengt. De fraai gerenoveerde boerderij wordt tegenwoordig bewoond door de familie Rootveld, die van hieruit sedert het midden van de jaren negentig van de twintigste eeuw de landelijk bekende 'De Paardenkrant' uitgeeft. Maar ook al veel eerder, aan het begin van de vorige eeuw, inspireerde de geschiedenis van de boerderij.

De op (de nog net tot Dorpbuurt behorende) 'De Morsker', nabij 't Gussinklo woonachtige heer Hermanus Oonk ('Meester Oonk'), schreef namelijk in de eerste helft van de twintigste eeuw 'de ballade van Kampes'. De boerderij bleef blijkbaar in de volksmond nog lang Kampes heten, ook toen de naam al lang in 't Gussinklo was veranderd.

Niemand minder dan de bekende streekhistoricus B. Stegeman schreef over Oonk en diens ballade het volgende in de Winterswijkse Courant, toen hij de publicatie van de ballade daarin liet afdrukken:

"Van den heer Hermanus Oonk, de 77-jarige landbouwer en klompenmaker op Morskers in Dorpbuurt, ontving ik eenige jaren geleden eenige respectabele proeven zijner dichtkunst, meerendeels betrekking hebbende op historische wetenswaardigheden van Oud-Winterswijk. Zoals de lezer zich herinnert zijn enkele daarvan in deze Courant geplaatst en ik meen, dat velen daarvan met belangstelling kennis genomen hebben. Het verraste de meesten, dat iemand, wiens dagelijksch werk in zoo geheel andere richting gaat, zooveel belezenheid toonde en zooveel lust, om, zij het dan niet onberispelijk, in elk geval toch niet onverdienstelijk- zijn gedachten in rijm

en maat neer te schrijven.

Nog altijd hadden wij van hem in portefeuille onderstaand stuk, dat een beschrijving geeft van het oude goed Kampes en zijn opvolgende bewoners. Kampes lag eertijds daar, waar nu "Het Gussinklo" gevonden wordt.

De lezer gelieve te bedenken, dat de namen in het stuk genoemd, alle historisch zijn. Massa (Massart) is alzoo de werkelijke naam van hem, die van "Het Waliën" naar dat plekje verhuisde."

In de ballade, die bestaat uit tweemaal 28 verzen van elk zes regels, wordt het wel en wee van de bewoners van de boerderij in de jaren 1842 –1850 bezongen. Hieronder geven wij deel 1 van **de ballade van Kampes** weer.

Aan 't zijpad dat 's Rijks grint
Met 't ad'lijk Balkenschot verbindt.
Stond voor ruim honderd jaren
Een boerenwoning, scheef en krom
Getuigend van een ouderdom,
Die niemand kon verklaren.

Door steunsels bleef het muurwerk staan.
Het houtwerk was bijkans vergaan,
De fundamenten bogen.
Het stormweer, aan zijn taak getrouw,
Deed kraken 't eeuwenoud gebouw,
Welks val elk zag voor ogen.

De landheer zat wel in de klem,
Want zoo'n gebouw, dat kostte hem
Een handvol gouden munten;
Vooral daar 't noodig moest vergroot.
Nu weid' en land meer opbrengst bood
Op onderscheiden punten.

Hij, die zijn uitgaaf zag vermeerderd,
Zelfs meer dan d'inkomst had verteerd,
Kon herbouw niet beginnen,
Of d'uitgaaf werd hem al te zwaar;
't Kapitaal kromp in van jaar tot jaar,
Dies schoot hem wel te binnen,

Boerderij Gussinklo (D 10) met Willem Smalbraak bij de voordeur, 1989

Dat verkoop thans verkieslijk was;
Los geld kwam telkens toch te pas,
Kon altijd opgenomen;
't Bevrijdde hem wis elken dag
Bij 't slapen zelfs ook in den nacht,
Van angstverwekkend droomen.

Des landheers nu gevormd besluit
Kwam waarlijk wel heel prachtig uit.
Zooals ik kan verhalen.
Er woond' op Waliëns ad'lijk goed
Een heerschap van het echte bloed,
Die ruimschoots kon betalen.

Hij kwam te land hier over zee
Uit Oost of West, één van de twee,
't Verschil ben ik vergeten.
Het doet er ook zeer weinig toe,
Hij had, dat 's waar een flinke koe,
Die melk gaf zonder eten.

Hij had reeds dikwijls uitgezien,
Of men een plek hem aan zou biên,
Waar hij zijn hof kon vesten;
Hij wilde liefst een buitengoed,
Want ruimte zat hem in 't bloed,
Hij kon in 't dorp niet nesten.

Hij zocht en kocht na kort beraad,
Wat Kampe's landheer scheen te kwaad,
Het erf met toebehooren,
En bouwde er naar jongsten trant
Een huizing naar zijn smaak en stand,
En Kampes werd herboren.

Er werden steenen aangevoerd
En d'omtrek netjes afgesnoerd
Met draden, planken, palen,
Waarbinnen 't werkvolk dag bij dag
Zijn werk aan 't nieuw gebouw volbracht
Aan kelders, keukens, zalen.

“Zie zoo!” sprak hij, “een goed begin;
Zoo volgt wis 't een op 't aâr gewin;
Hoe zoet dan hier te leven!
Brenge mij het een na 't ander jaar
Een voordeel, 'k word dan niet gewaar,
Wat 'k voor den bouw moet geven.”

Zijn reekning was: “ 't Zal zoo wel gaan”;
Maar dat de bron ook stil kon staan
Daar ging hij niet aan denken;
En toch was in zijn levenskelk
Niet alles honing, wijn en melk;
Zij zou ook alsem schenken.

Al scheen hij voor zulk kwaad verblind,
Ras fopte hem zijn eigen kind;
Een knaap van zestien jaren,
Wiens beurs niet al te zeer gevuld,
Zeer dikwijls peinsde, hoe zijn schuld
Te lossen zonder sparen.

Het huis verrees door noeste vlijt
Mijn heer tot vreugd, in korten tijd.
Hij kon er weldra troonen.
Het oude slot met klok en bel
Zei hij, met wat hij had, vaarwel
en ging op 't nieuwe wonen.

Toen kreeg het nieuw', naar luid der faam,
't Oud Kampes, een gansch andren naam.
Zijn aanleg was een Eden.
Heer Massa met zijn huisgezin
Deed vorstlijk er zijn intocht in
En heette het: "Weltevreden",

Hij plantte er boomen, waar hij kon
Lei tuinen aan, waar 's hemels zon,
De bloemen schoon deed prijken;
En lanen maakte hij te gelijk,
Van moddersteeg en ouden dijk;
't Moest Heeren-landgoed blijken.

Ook werden daaglijks aangevoerd
Veel heesters hier nog onbekend,
Die ooft en fruit hem gaven;
Om daarmee kroost en hofgezin
Bij ruime opbrengst, naar hun zin
Eens kostelijk te laven.

Nu zou men "boeren", zoo het heet.
Doch niemand droeg een boerenkleed
Van al zijn aanverwanten;
Dat is: niet één was van nabij bekend
Met boeren of wat daaromtrent
Behoort bij zaaien, planten.

Mijnheer, in 't vak dus gansch niet thuis
Maakt' bij den aanvang reeds abus
door d'arbeid op te dragen
Aan Hein, een slimmert buiten maat,
die bouwde 't land, kocht vee en zaad;
Verkocht ook naar behagen.

Zoo ging d'affaire spoedig slecht,
daar Suul zijn zoon en Hein zijn knecht
Steeds snoepten van zijn schatten.
Tenminste zoo 't gerucht vertelt,
verloor mijnheer alras veel geld;
Maar hoe? Hij kon 't niet vatten.

Wie dacht er nu ook aanstonds aan,
dat meer werd in den zak gedaan
dan deze twee wel zeiden.
Kwam men van Zutphens zaadmarkt weer
zo kreeg het juiste geld mijnheer,
doch 't meedre deelden beiden.

Niet enkel was 't bedriegerij;
Ook andre stukken voerden zij
Tezamen uit naar lusten.
Of dit hier telkens opsprak bracht,
en schand'lijk door het volk geacht,
Ze konden toch niet rusten.

't Gehaspel dus met volk en werk
Bracht Massa zoo een worstelperk
Vol ongekend ervaren,
Wat bij het te verkroppen leed,
Hem volk en goed verwenschen deed;
't Geen toenam met de jaren.

't Werd oorzaak dat na lang beraad
Hij vast besloot tot deze daad
Het landgoed te verkoopen,
Om daarna dan zo snel het kon,
Met al het zijn', met stille trom
Den Achterhoek t'ontloopen.

Voor al nu ook de jongeheer
Besloot om telkens op en neer
naar Oost en West te varen.
Zijn koene aanleg paste op zee,
Daarin stemden de ouders mee,
't Was juist iets voor zijn jaren.

Zoo werd het alles voorbereid:
't Ontvluchten aan den levensstrijd
Te zwaar voor Massa's krachten;
Bij daglicht had hij reeds verdriet
Des nachts vond hij de ruste niet,
Die artsen heilzaam achtten.

Wat 't meest van al hem heeft gegriefd:
Clothilde werd op Bram verliefd;
Dit kon hij gansch niet dragen;
't Was voor zijn eerezucht en geloof
Gelijk Sabijnsche Maagdenroof
In overoude dagen.

Die knecht, gewis een brave vent
Bij dag of avond nooit absent
En werkzaam boven and'ren.
Maar van de dochter van mijnheer
Als man, dat griefd' hem zeer,
Dat past niet bij elkander.

4. RIEKA TE BRAKE-OVERMARS VERTELT: WONEN OP DE GRENS IN HET VEEN

(door Ludgé Overkamp)

Voortdurend schatert ze het uit, wanneer haar weer een mooie anekdote te binnen schiet. En regelmatig schiet ze overeind van de keukentafel om gedienschtig een kop thee in te schenken, of om in de voorkamer rommelend in dozen en blikjes naar een foto te zoeken die haar verhaal kan illustreren. Met haar 90 jaar straalt Rieka te Brake-Overmars (geboren 17 juni 1911) volop energie en levensplezier uit. We kunnen dan ook niet eerder op huis aan, dan nadat we de zojuist door haar gepote bonen in de groentetuin in ogenschouw genomen hebben. Gelukkig heeft ze het avondeten al klaar, zodat zoon Harry bij thuiskomst zo aan tafel schuiven kan.

Rieka woont op 'De Toekomst', het boerderijtje dat haar vader in 1926 liet bouwen in het Meddosche Veld aan het eind van de Wormskampweg, toen nog een eilandje in een zee van heide en woeste grond. Ze werd echter geboren op 17 juni 1911 aan de andere kant van Meddo, op boerderij 'Leemveld', ook wel 'Goorman' genoemd, aan de Groenloseweg (D 44, nu eigendom van de familie Wallerbos). Zij was één van de vier kinderen van Gert J. Overmars en Th. (Trees) M. Kok.

Gert Overmars, in 1881 in Heino geboren, was behalve (pacht)boer ook jacht-opziener en kwam in 1911 op Leemveld / Goorman wonen. In 1920 verhuisde de familie Overmars naar de een stukje verderop gelegen boerderij 'Lammerdinkbraak' (D 49) aan de Beerninkweg. "Dat was toen nog zo'n echte ouderwetse boerderij, met een keitjesvloer in de keuken en een gewelf in de kelder. Dat zie je nu nergens meer. Het was eigendom van Overkamp-Te brake, van het café. Maar toen diens dochter, Hanna van Overkamp, ging trouwen met *Koldeweys-Tone* had Overkamp de boerderij zelf nodig en gingen Hanna en Toon er wonen."

Dat was in 1927. Eerder al, in het begin van de jaren twintig, had Gert Overmars drie hectare woeste grond gekocht in het Meddosche Veld, pal tegen de Duitse grens aan. Op het eigenhandig ontgonnen terrein liet hij in 1926 'De Toekomst' (D 194) bouwen door timmerman Jan Ros. Toen het klaar was verhuisde de familie Overmars er naar toe. "*Tonne wi'j hier kwam'n won'n, waren wi'j helemaols alleene. 't Was wieters helemaole vaene. En dat is ok jaorenlang zo 'eblevvene.*" Pas in 1931 werd een eindje verderop boerderij 'De Ruiters' gebouwd. Echte burens kreeg Rieka pas in 1951, toen aan de overkant van de weg boerderij 'De Kulver' werd gebouwd.

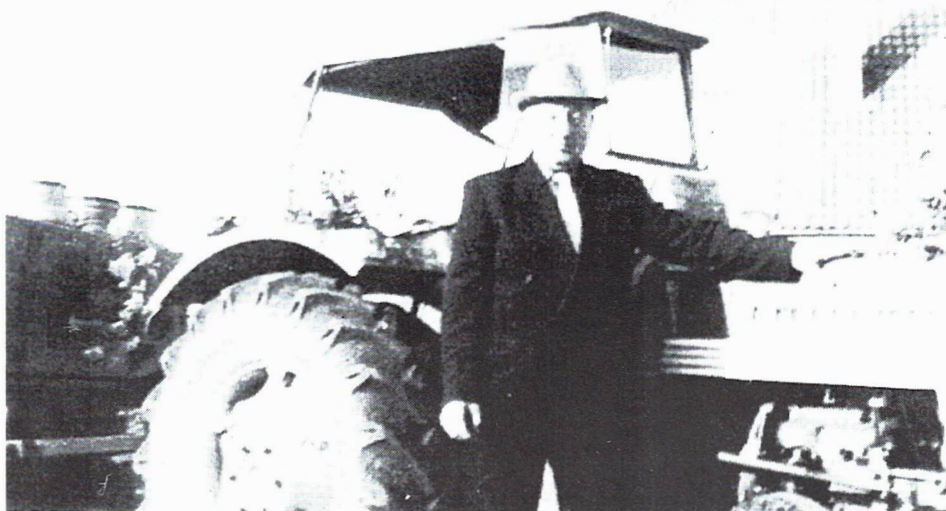
Waarom heeft Gert Overmars zijn boerderij eigenlijk 'De Toekomst' genoemd?", zo vragen wij ons af. "*Ik zol 't neet wetten!* Misschien dat hij er bepaalde

Familiefoto ± 1960

Onder v.l.n.r.: Anna Rotink-Overmars, Willemien Nijenstein-Overmars, Frans Overmars, Trees Overmars-Kok, Gerrit Overmars, Rika te Brake-Overmars en Hendrik te Brake.

Boven: Wilie en Tonnie Nijenstein, Lenie Overmars, Anna Overmars-Lageschaar, Gerard Overmars, Zuster Verona (Overmars), Johan en Theo Spilman, Annie en Harrie

Hendrik te Brake (Panneman) bij het 25-jarig jubileum als melkboer.

verwachtingen van had, dat weet ik eigenlijk niet”, vertelt Rieka. “Jan Ros heeft er in elk geval de tekening van gemaakt en Gait Elferink heeft het gemetseld met stenen uit Duitsland. *Dat bunt luk grotere steene, dat ku’j ok an ’t hoes good zeen.* Vader heeft altijd goede contacten over de grens gehad. En zo raar is dat met die stenen ook weer niet: hier vlak achter, net over de grens, liggen de leemputten nog, waar nu recreatiepark ‘Seerose’ is aangelegd. Daar werd toen leem afgegraven, dat met een tramlintje met karretjes vervolgens naar Vreden werd vervoerd. Daar werden er stenen van gebakken. Het was zo dichtbij, hij kon er dus gemakkelijk contact mee krijgen.”

De bouw van het boerderijtje leidde nog wel tot onenigheid tussen haar ouders, zo herinnert Rieka zich nog lachend. “Moeder had graag een meter meer bij aan het huis gewild. Maar vader wilde dat niet. *Dat konne neet betalen, dag hee.* Dus deed ie het ook niet. Iedereen die hier kwam kijken zei het ook: ‘Wat een kleine kamers’.” Rieka haalt er nu haar schouders over op: “Maar ik moet zeggen, het was groot zat.”

Andere school

“De eerste jaren, toen we nog op Goorman woonden, ben ik altijd in Groenlo naar school gegaan. Dat was een heel eind lopen met ons vieren: ik met mijn zusjes Anna en Marie en mijn broer Frans. Vanaf 1921, na onze verhuizing naar Lammerdink-Braak, gingen we echter in Meddo naar school. Dan liepen we over de Hijinkkamp en dan zo naar Meddo. Dat was de kortste weg”, vertelt Rieka. “We gingen toen in Meddo naar school, omdat ze van de katholieke school bij ons waren gekomen met de vraag om dat te doen. In die tijd waren ze net bezig met het oprichten van de katholieke St. Jozef school. Ze hadden op dat moment 88 leerlingen. Maar ze moesten er 90 hebben, want anders mochten ze geen leerkrachten aanstellen. Zodoende kwamen ze bij ons terecht. Vier kinderen erbij, dus dat kon mooi: wij in het vervolg dichterbij in Meddo naar school en de school in Meddo was gered.”

Textielfabriek

Vanaf haar twaalfde jaar ging Rieka werken in de textielfabriek van Meijerink. “Mijn vader was als jachttopziener in dienst van Meijerink en die wist mij op de fabriek aan een baantje in de confectie te helpen. Elke cent die werd verdiend was in die tijd meegenomen. Doorleren was er niet bij, wilde je ook niet. De eerste week bij Meijerink verdiende ik een rijksdaalder, in de tweede week drie en na een aantal weken zes. Dat komt: je maakte in die tijd van die jassen met kleppen op de zakken en met dikke kragen. Per jas die je klaar had, kreeg je vijftig cent. Zes jassen betekende dus drie gulden”, legt Rieka uit, die nog altijd met plezier terug kijkt op die tijd: “Ik was in dat werk heel goed, een van de besten. Ik heb er zeker twaalf jaar gewerkt en op het laatst verdiende ik 18 gulden per week.”

Ze moest om half acht 's morgens bij Meijerink beginnen. Ze ging dan van huis af eerst lopend op pad. “Want toen we hier kwamen wonen was er nog helemaal geen weg. Alleen maar een modderig leempad. De fiets stalde ik altijd bij Bre(d)ën Bosman (D 190, aan de Lemmenesweg, LO). Daar liep je dan 's morgens over de bult naar toe. Ik had hoge schoenen, die hartstikke smerig werden. Voordat ik op de fiets stapte, poetste ik ze dan altijd in de beek schoon met een borstel die ik meenam. En dan ging het op de fiets naar Winterswijk.”

Later was ze nog een jaar in dienst als meid bij een nicht in Delden. “Dan kwam ik eens in de maand op de fiets naar huis. Maar omdat moeder in het tweede jaar niet goed in orde was, kwam ik definitief weer terug in huis.”

Stropen en smokkelen

In die tijd was het tegen de grens allemaal nog veld, waar menig boer uit de omgeving – zoals Gerard Koldewey of Gerard Overkamp – graag een strooptochtje waagden. Rieka's vader, Gert Overmars, was er niet alleen boer maar ook jachtopziener. Wat in die tijd eigenlijk ook een soort veredelde stroper was, want ook Gert verschalkte menig konijn of ander wild. Een soort betaling in natura wellicht. Hij liep altijd in een groene jas en had meestal stukjes chocolade, 'kwatta', in de tas, dat hij soms uitdeelde onder kinderen die hij tegen kwam.

Zo aan de grens gelegen bleek 'De Toekomst' ook een ideale smokkelplek. Pal op de grens waren de lijnen met Duitsland immers kort. “Wat vader en Frans hier allemaal uitgespookt hebben, dat weet ik gelukkig allemaal niet. Maar het gaf wel kansen om wat bij te verdienen, als je maar goed oplette voor de commiezen”, lacht Rieka, zij het hoofdschuddend. De commiezen waren de grenswachten, die hun best deden smokkelaars op heterdaad te betrappen. Langs de grens liepen in die tijd zogenaamde 'commiezenpaden': paadjes waarover de commiezen – ook bij nacht en ontij – van grenssteen naar grenssteen patrouilleerden. Veel van deze paadjes zijn inmiddels verdwenen; in onbruik geraakt sinds de grenzen in Europees verband zijn open gegooid.

“Hier achter langs de grens liep zo'n commiezenpaadje over de bult naar Brus toe, waar bijvoorbeeld Obbink, die toen nog commies was, vaak overheen kwam. Bovenop de bult stond een keet. Ik ben wel eens gevraagd een koe daarnaar toe weg te brengen. Dan moest ik wachten bij de keet tot de koe door een Duitser werd opgehaald. Die betaalde dan en ik kreeg er een tientje van.”

Kruiwagen

Bij 'De Toekomst' was ook een smokkelwinkeltje, al wil Rieka het niet zo noemen. ‘Nee, het stelde niet zoveel voor. Het was meer een kastje opzij van de voordeur, met chocolade erin, hopjes, snoepgoed dus.’ Wel werd er, als de gelegenheid schoon was – zoals bij een feest van de commiezen – koffie ingekocht in Winterswijk, dat door Duitse 'klanten' bij Overmars werd opgehaald en

vervolgens de grens overging. Ook eieren waren gewild. “Soms werd de smokkelwaar aan de grens neergezet, waarna later iemand van de andere kant de spullen kwam ophalen.” Daarvoor werd soms een kruiwagen gebruikt, herinnert Rieka zich:

“Zo werd er ook wel eens een kalf over de grens gebracht. Maar die kruiwagen piepte altijd zo. Hij werd meestal in het *tweeduuster* op de grens neergezet en dan gingen wij als blagen wel eens luisteren: *Mo'j 's heur'n, wat piept dat ding dan! I'j könt van wieten al heur'n dat er wat los is.* Je was altijd bang dat de commiezen het al ver konden horen aankomen.”

Ook haar broer Frans durfde veel en het ging altijd goed. “*Wat den waogden: van de honderd kaer hadden ze um wal tien kaer dood können scheet'n.*”

Koeien

Een mooi verhaal is ook dat van de koeien met Toon Schulingkamp en een Duitse boer die op een keer twee of drie koeien opgehaald had bij Overmars en ging er in het donker mee de Duitse grens over. Plotseling duiken drie Hollandse commiezen op.

Wat er dan gebeurd, daarover lopen de lezingen uiteen. In de volksmond gaat het verhaal als volgt: ‘*Tone van Schulekamp*’ laat de koeien los en wil er tussenuit knijpen. Dat lukt niet, zo merkt hij. Zonder blikken of blozen roept ie naar de commiezen: “Ha, gelukkig dat jullie komen. Een paar van mijn koeien zijn losgebroken. Kunnen jullie even helpen ze terug te drijven?” En vervolgens zouden de commiezen Schulingkamp geholpen hebben de koeien ‘weer’ Duitsland in te drijven

Zo is het echter volgens Rieka niet gegaan. “Die commiezen liepen Tone na. Toen ie dat in de gaten kreeg, heeft hij de koeien los gelaten en is er vandoor gegaan. De koeien werden door de commiezen opgevangen en zijn bij ons op de deel gezet. Daar hebben ze nog heel lang gestaan.”

Gert Overmars was de commiezen meestal een stap voor. “*Onze vader was slim. Wi'j hadd'n zonne heuimiete op 't arf staon. Daar kroop vader met de laere boeven in en dan konne mooi luustern. Ofer commiezen kwamn en of het wel good ging bi'j ut overstaeken van de grenze. Ton ne kaere zegge – wi'j wann nog maor zukke blagen – hebt jullie dat ok 'emarkt? D'r zit vrömd volk in de heuibarg. Hee er heel stilletjes hen. Bleken 't commiezen te waen. Hee hef 'n zetjen staon luustern en ton reepe naor boeven: Hee, jullie commiezen, kom d'r maor uut. Jullie hebt lang genog zitten wachten, er is niks te halene!*” Rieka kan er bij de herinnering nog altijd hartelijk om lachen.

Brand bij Gelderman

Op een maandagavond in 1939 brak er brand uit bij de nog geen kilometer verderop gelegen Gelderman. De boerderij brandde geheel af. Rieka weet het nog

Foto 50-jarig lidmaatschap van de K.P.O. 1980. V.l.n.r.: Anna Buning-Tiggeloven, Grada Raben-Halleriet, Marie Koldewey-Elsinghorst, Marie Smeenk-kersten, Rika te Brake-Overmars, Marie Raben-Langenbrink en Marie Menting-Elsinghorst

Rika te Brake-Overmars "Panneman" in gesprek met Ludge Overkamp

precies. Het was namelijk de dag waarop ze haar toekomstige man Hendrik J. te Brake (beter) leerde kennen. “Panneman – Te Brake woonde toen net gepacht op Gelderman. Ze kwamen uit Auste, waar ze van hun boerderij afmoesten. Ze konden toen Gelderman voor 12 jaar pachten; dat is uiteindelijk 14 jaar geworden. *In hun aerste jaor bunt ze ton hier metene verbrand. De dikke verbrande spek-bollen zie ik nog zo hangen in de wieme*”, vertelt ze. “*Het was op ne maon-dagaovend. Oet de hele buurte waren de mansleu allemaole naor ne vergadering, dus allemaole weg. Onze vader en Frans ok.*”

De plotseling dakloze familie Te Brake kreeg na de brand voorlopig onderdak in de buurt. Hendrik te Brake werd ‘ingekwartierd’ bij Overmars. Dat was blijkbaar een geval van de kat op het spek binden “Zo leerden we elkaar kennen. In die tijd gingen we ook wel eens uit, als er feest was. Dan kwam hij bij mij om te dansen.”

Al snel werd het verkering en na een goed jaar trouwde in 1940 Rieka met de op 17 februari 1908 geboren ‘Pannen Hendrik’. Al ging dat ook nog maar net goed. “Wij zouden in mei ’40 trouwen. Ze waren het in de kerk al aan het afkondigen. Maar Hendrik zat vanwege de mobilisatie in dienst, als de paardenverzorger voor een officier of zoiets, ergens in Brabant. Maar toen brak de oorlog uit. Zodoende wist ik op de dag dat we zouden trouwen niet eens of hij er nog wel in leven was! Gelukkig kwam hij al snel weer terug. De bruiloft is een maand uitgesteld. We zijn op 12 juni 1940 getrouwd.”

De jong-gehuwden trokken in bij de schoonouders op het inmiddels herbouwde Gelderman, waar ook de jongere broer en zussen van Hendrik – Jan, Gerda en Miena – nog gewoon in huis waren. De bruiloft werd, zoals dat toen de gewoonte was, ook op de boerderij gevierd. Rieka kreeg twee kinderen, Annie (van 1942) en Harry (van 1944), die beide op Gelderman werden geboren.

Melkrit

De inkomsten van Hendrik en Rieka kwamen uit verschillende bronnen. Ze hadden de boerderij met varkens en 7 á 8 melkkoeien. Die melk Rieka nog lange tijd met de hand. “Pas kort voordat Hendrik is overleden hebben we een melk-machine gekregen.” (Pannen-Hendrik overleed op 17 februari 1978.) Daarnaast hadden ze legkippen. Met name de goede opbrengst van de eieren leverden jarenlang een grote bijdrage aan het gezinsinkomen. “Kippen waren toen een gouden handel.” Daarnaast moest het inkomen met name van de melkritten van Hendrik komen. “Hendrik is lang melkboer geweest. Dat deed hij al voordat wij trouwden. Van de melkfabriek hebben ze bij Stam nog feest gegeven, toen hij 25 jaar melkboer was”, aldus Rieka. “In de oorlog woonden wij nog op Gelderman. Ik weet nog dat we onder door de keuken kropen, als buiten de vliegtuigen schoten. En Hendrik keek altijd de melkbussen na, of de moffen er geen gaten in geschoten hadden.” Financieel was het melkrijden een onzeker bestaan. Want elk

jaar moest de melkboer weer inzetten voor de ritten, die werden aanbesteed. Het was dus nooit zeker of je de rit het jaar daarop weer had. En als je geen melkriet had, was je werkloos.

“Op maandag reed hij drie keer daags, omdat de zaterdagse melk niet samen met de zondagse mocht worden aangeleverd. Daar moest je extra voor rijden. Hendrik kwam dan rond half twaalf ’s avonds thuis, dan lag ik al lang in bed”, vertelt Rieka. Het melkrijden werd lang met paard en wagen gedaan. “Later met de tractor. Dat was eigenlijk meer een idee van de boterfabriek. Dan zouden we een rit meer kunnen nemen. We konden inderdaad dubbel melk rijden. Maar de helft van de inkomsten ging er af om de tractor te betalen, die was voorgeschoten door de boterfabriek. Van de andere helft moest je leven.”

Terug naar De Toekomst

In 1953 verhuisde het gezin, samen met oma, van Gelderman terug naar De Toekomst. Aanleiding was dat ‘Schurink-Joop’ Elsinghorst ging trouwen en op de boerderij, die eigendom was van Elsinghorst (Schurink), zou gaan wonen. “Eerst zouden we in de schuur bij De Ruiters gaan wonen”, vertelt Rieka. “Ik had ’t al helemaal mooi gewit, toen dat toch niet doorging.” Een andere ontwikkeling bood namelijk uitkomst. Broer Frans Overmars was eerder al ‘jonge boer’ op De Toekomst geworden, maar Annie, zijn vrouw, kon er niet aarden. Zij wilde naar Winterswijk. Dat schiep ruimte voor Rieka en haar gezin om terug te komen in haar ouderlijk huis. Voor het zover was, woonde het gezin echter nog geruime tijd in een verbouwd kippenhok naast de boerderij.

Na de dood van haar man is Rieka niet bij de pakken neer gaan zitten. “Daarvoor ben ik nooit op vakantie geweest, daarna wel twintig keer”, klinkt het opgeruimd. Ook wist ze zich nog jarenlang prima te redden met haar ‘*grote motor*’, een bromfiets waarmee ze overal naar toe reed, nog tot een jaar of acht geleden toe. Maar ook nu redt ze zich, als het moet, nog wel met de fiets. “Ik ben vroeger vaak op bedevaart geweest, naar Kevelaar en Banneux. Ook later heb ik dat nog veel gedaan, samen met een vriendin uit Haaksbergen. Dat was mooi, muziek voorop, lopen in de optocht. Ik ben wel een beetje gek met Maria.”

5. MEDDO'S OUD NIEUWS

Een kort bericht in de Winterswijkse Courant van 24 juli 1934:

BRAND

Tijdens het onweder sloeg zaterdagmiddag de bliksem in de boerenhofstede van de Heer C.W. Nijenhuis te Meddo. Het perceel brandde tot de grond toe af, waarin 18 voer pas geoogst hooi was opgeborgen. Er kon weinig worden gered. Verzekering dekt de schade.

Het ging hier om boerderij Heemink (D 43-2) aan de Leemkuilweg, eigendom van C.W. Nijenhuis, beter bekend als Loo-Chris, die het in 1925 had laten bouwen. Diens zoon Willem Nijenhuis, die de brand meemaakte, vertelde zijn herinneringen aan Willem Wilterdink ('Hulzer Willem). Wilterdink tekende dat op in zijn boek "OWM. 125 jaar Onderlinge Brand Waarborg Maatschappij te Winterswijk". Met toestemming van de auteur en geïnterviewde nemen wij dit verhaal hieronder over.

Gesprek met Willem Nijenhuis

"Wet i'j nog dat ut hoes verbrand is?"

"Wat dacht i'j, zoiets vergeat i'j toch z'n leaven neet! 't Was net op mien 'n zevvenden verjaardag, 21 juli 1934. Vader en moeder wazzen an 't roggemeajen, en ton kwam der un duftug schoer opzetten. Duuster en 't löchten al en vader en moeder zea'n: 'Gao maor monges naor hoes hen.' Zee zollen nog wal neet helemaal klaor wezzen. Effen later kwammen ze der an en inins... kump der toch ne knappert... daor zat ik, ik veel stomp van 'n stool af... moeder kwam ton binnen, maor vader kwam nog neet... Inins kump 'e binnen en schreeuwt: 't Hoes brendt!"

Ton den groten knappert kwam, hef 'e net an 'n nöndeure e'staone, den wol 'e nog effen dichte doon en ton zal ut wal net op 'n tip van 't hoes e'slagene wezzen...in elk geval, mien vader was gewoon beduzeld...en ton zal 'e wal wear bi'j e'komm'ne wezzen, maor ton is ut brandende heui al deur 't balkengat e'voll'ne... ton 'e dan bi'j uns kwam buw'we natuurlijk gauw nao boeten e'gaone en ton kwammen de vlammen al bovven oet 't dak... en 't reangen, man... ut gooien oet de loch... ton zatte wi'j daor achter bi'j de looze ton zeawe: 'Wi'j heb joo gaar gin kleere...' Ton is vader nog wear nao binnen e'rend en hef alle kleere van 'n kapstok e'trokkene en ton é net an de veurdeure an oet kwam, veel 'n schoorsteen al in de lengte deur 'n gang...zoiets vergeat i'j toch nooit, zeker neer a'j nog zo klein bunt..."

Herbouw

De boerderij bleek goed verzekerd en nog datzelfde jaar verrees boerderij Heemink weer uit de as. In de Winterswijkse Courant werd de uitslag van de aanbesteding afgedrukt (zie hieronder).

Uitslag aanbesteding.	
Uitslag aanbesteding van het herbouwen der boerderij „Heemink” te Meddo gemeente Winterswijk, onder architectuur van den heer G. J. Konings, Winterswijk.	
Perceel I:	
H. Stevens, Winterswijk	f 7395.—
H. Nijkamp, idem	- 7341.—
J. Rots, Lichtenvoorde	- 7330.—
D. W. te Selle & J. H. te Rietstap, Winterswijk	- 6980.—
G. J. Sluiskes, idem	- 6866.—
G. II. Rots, Aalten	- 6828.—
J. W. Klein Poelhuis, Winterswijk	- 6649.—
H. J. ten Haken, idem	- 6565.—
J. W. Meijnen & B. W. Elschot, idem	- 6343.—
H. G. Veenhuis & H. J. ten Pas, idem	- 6343.—
G. W. Gijsbers & Gebr. Egbers, Lichtenvoorde	- 6268.—
J. Elferink, idem	- 5662.—
Perc. II, Loodgieterswerk:	
G. J. Ubbink, Winterswijk	f 434.—
W. J. Hogeweg, idem	f 423.—
Firma C. Kappers Jr., idem	- 420.—
H. W. Lensink, idem	- 387.—
G. M. Reith, idem	- 385.—
F. R. Bartholomeus, Groenlo	- 382.—
W. Heinen, Winterswijk	- 349.—
Perceel III, Glas- en Verfwerk:	
D. J. Helders, Aalten	f 408.—
G. J. Oberink, Winterswijk	- 334.—
G. R. te Gussinklo, idem	- 374.—
G. H. Hesselink, idem	- 363.—
R. Lantink, Aalten	- 350.—
L. Leuven, idem	- 344.—
G. van Laar, idem	- 341.—
J. W. Meijnen, Winterswijk	- 333.—
H. Heinen & Meijnen, idem	- 326.—
B. W. Wiggers, idem	- 318.—
H. Wildenberg, Groenlo	- 292.—
Huynink & Heuzinkveld, Aalten	- 284.—
Jos. Jansen, Winterswijk	- 280.—
H. W. Heinen, Aalten	- 279.—
Jch. Oonk, Winterswijk	- 244.—
Derksen & Dudalski, idem	- 228.—
Perceel IV, Smidswerk:	
D. W. Wassink, Winterswijk	f 232.—
H. ter Haar, idem	- 230.—
C. J. Blekkink, idem	- 227.—
W. Heinen, idem	- 206.—

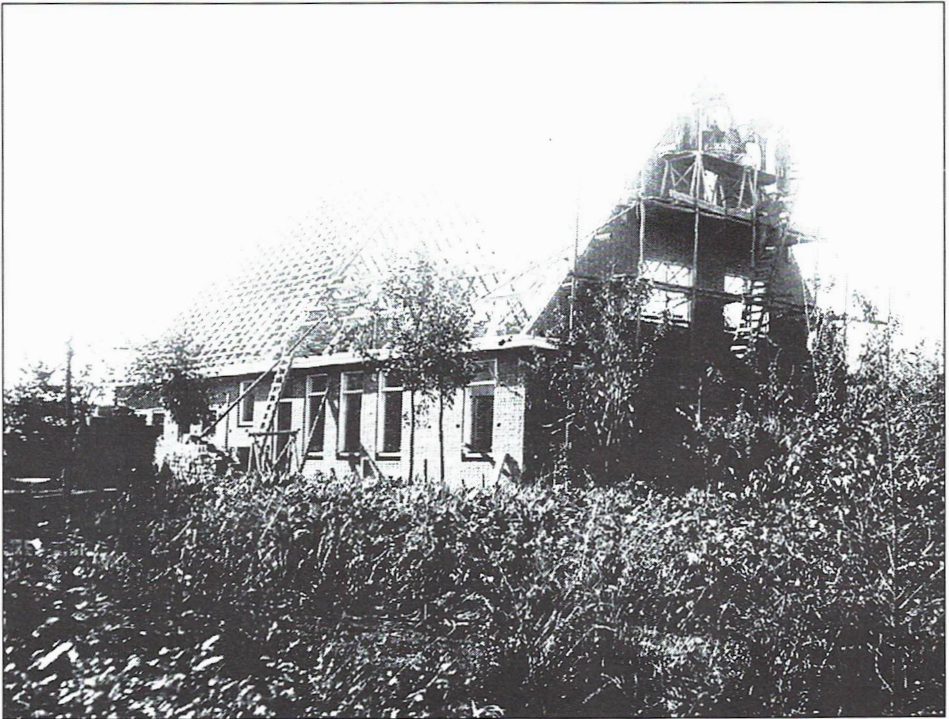
Opvallend is het grote verschil tussen de hoogste en laagste inschrijvers. De slechte economische omstandigheden in de jaren dertig zullen daar niet vreemd aan geweest zijn. In 1934 was de economische depressie van de dertiger jaren op haar dieptepunt. Er moest werk zijn voor de vaklui, want vrouw en kinderen moesten eten: dan nog maar lager inschrijven...

De goedkoopste inschrijver, aannemer Elferdink uit Lievelede, kreeg overigens ook de klus.

Willem Nijenhuis vertelde desgevraagd onlangs, dat bij de aanbesteding niet de kosten voor cement e.d. waren meegerekend. Dat werd namelijk door zijn vader zelf geleverd. "Een wagon cement is d'r an 'egoane. Dat kost'n ton 60 cent per zak van 50 kilo", aldus Willem, die ook vertelt dat destijds veel vervoer nog op de fiets gebeurde. "Ik wet nog dat de schilders uut Wenterswik kwamm 'n fiets 'n met de laere op de nekke en het gereedschap en de varfe an 't stuur."

Aannemer Elferdink klemde bij het zetten van het gebint nog stevig zijn vingers. "Ton ik uut schoole kwam, zat hee teggen 'n boom en wazzen ze um met een borrel an 't bi'j brengen." De bouw lag vervolgens een aantal dagen stil...

De herbouw viel financieel zo hard mee, dat het *varkenshuusken* er nog bijgebouwd kon worden van de resterende verzekeringspenningen.

Herbouw van de boerderij Heemink in Meddo

Tegenwoordig

Destijds had Loo-Chris 10,5 hectare grond om de boerderij liggen, gedeeltelijk al ontgonnen bij het bouwen van de boerderij, deels ook door Chris zelf 'geliekt' en 'te gange e' maakt' met kruiwagen en schop. Tegenwoordig, in 2001, wordt op de boerderij niet meer geboerd. Er ligt nog 2,75 hectare grond bij de boerderij; de rest is door 'de ruilverkaveling' en Natuurmonumenten opgekocht. De grond wordt weer bij het natuurreservaat Meddose Veen aangetrokken.

Willem weet nog dat, toen hij jong was, rechts naast het huis biezen stonden waarmee je kon vlechten. Ze staan er nu ook weer.

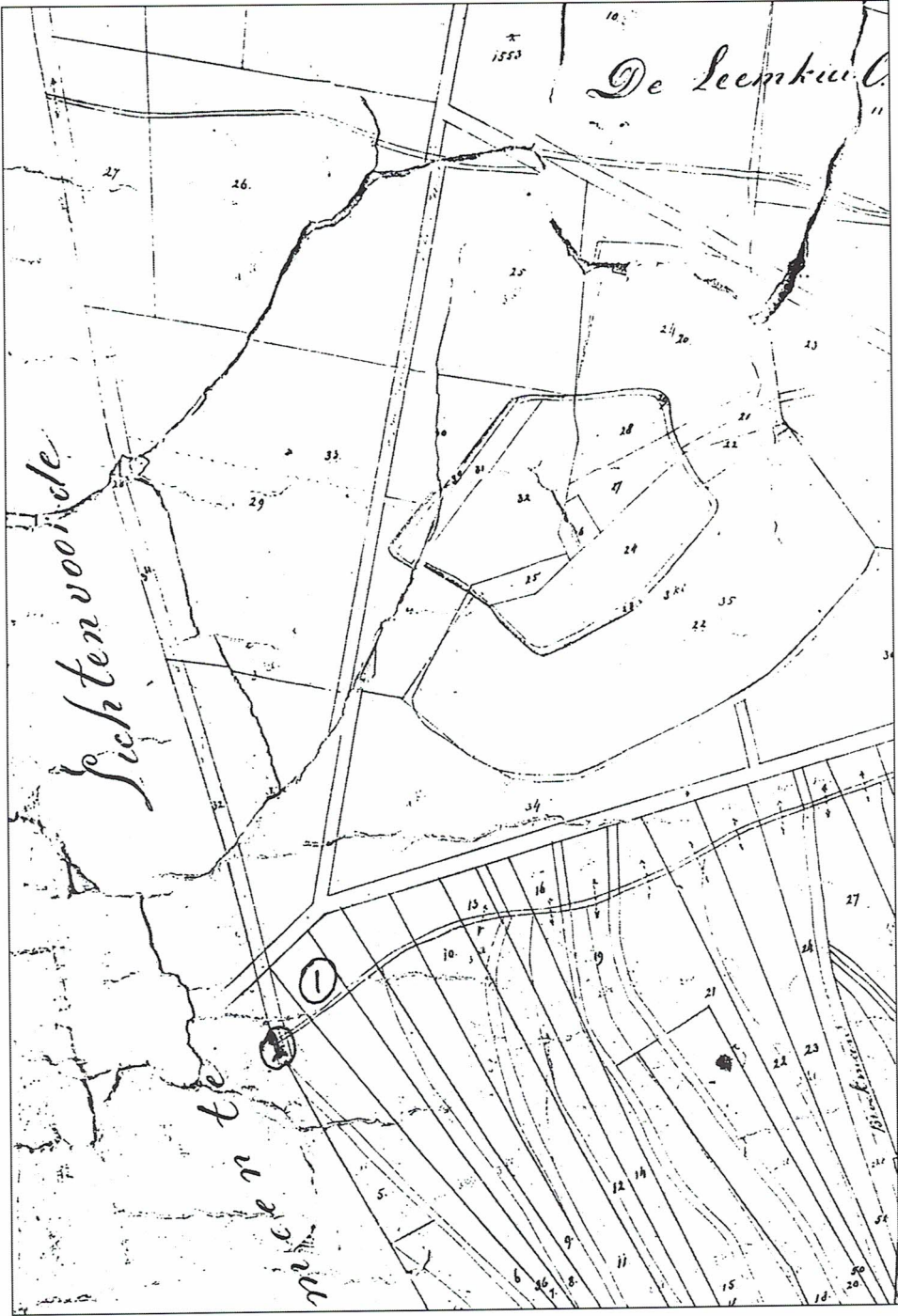
Scheidingssteen

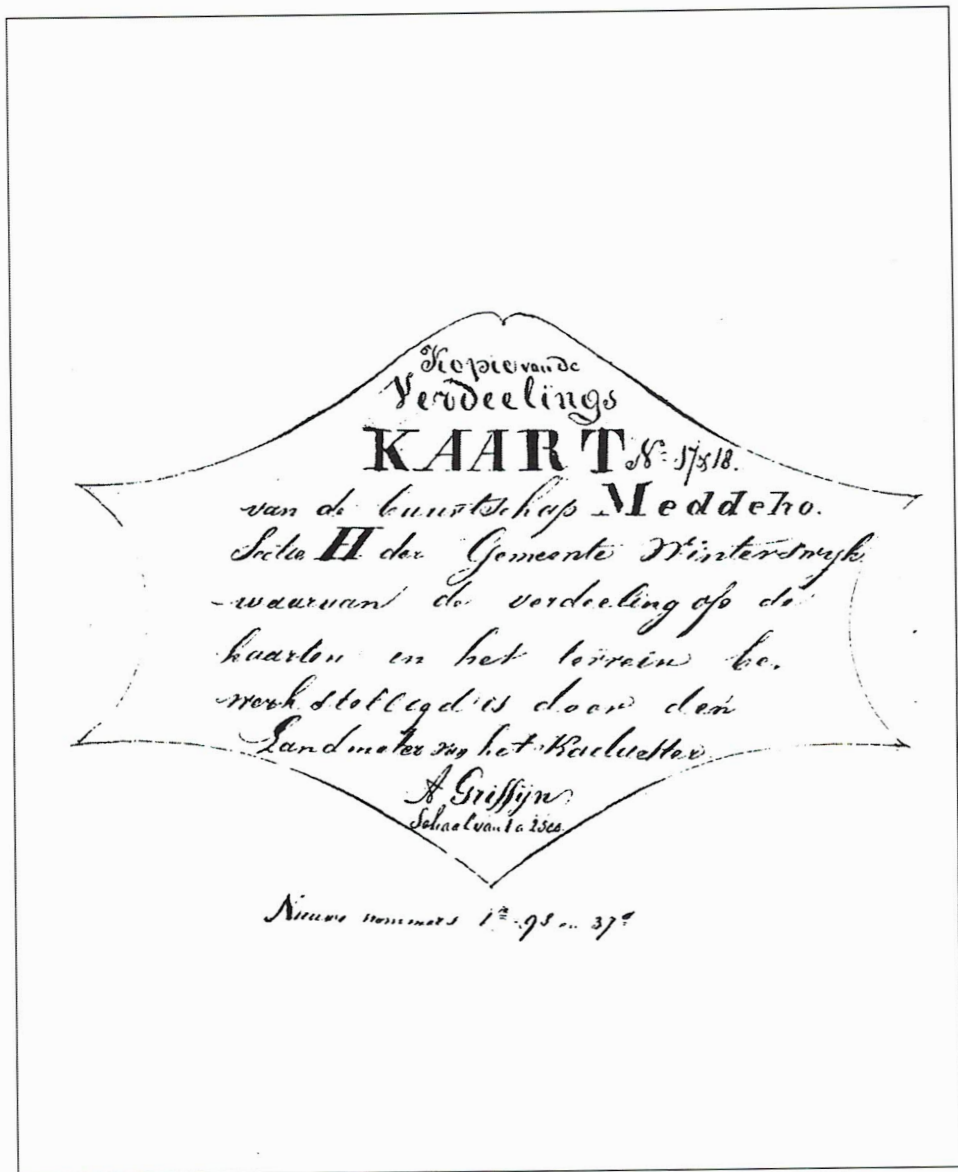
Bij de boerderij, die aan de rand van het 'Meddose grondgebied' ligt, op de grens met Vragender, staat een opvallende, grauwe steen (zie bijgaande foto). Dit granietblok diende waarschijnlijk als scheidingssteen, al is het onduidelijk waarvoor precies. Als scheidingssteen van de Marke? Of als scheidingssteen tussen de gemeenten Lichtenvoorde en Winterswijk? Wie het weet mag het de werkgroep vertellen!

Meer informatie over Heemink (D43-2) vindt u in Boek Meddo 2, blz. 66.

Willem Nijenhuis bij de z.g. grauwe steen achter zijn boerderij

Kaart van de verdeling van de Marke in Meddo, getekend 1850. Zie bijschrijving op de hoek van alle kaarten.

Blz. 30, deel van het Meddose Veen met de plaats ① waar boerderij "Heemink" staat en ② de zg. grauwe steen.

Blz. 7 met de benaming van de boerderijen die daar toen stonden en die daar nu nog staan.

Colofon

“Meer over Meddo” verschijnt 1 á 2 keer per jaar en is een uitgave van Werkgroep “Meddo’s Verleden”.

Redactie en administratie

Henk Jansen

Geldereschweg 14

7104 AK Winterswijk-Meddo

e-mailadres: vectra@globalxs.nl

telefoon: (0543) 56 96 65 (t.g.g. 0543-56 94 20)

De abonnementsprijs bedraagt:

f6,00 per geleverd exemplaar of € 2,72.

te voldoen door storting op:

postbanknummer 34 86 540 t.n.v. H.J. Jansen te Winterswijk-Meddo of

bankrek.nr. 37.12.28.697 t.n.v. “Meddo’s Verleden” te Winterswijk-Meddo.

Losse nummers f 7,50 exclusief verzendkosten of € 3,40.

ISSN 1382 - 7995

Foto’s:

Wanneer niet anders vermeld, zijn de foto’s uit het archief van ‘Meddo’s Verleden’.

Zetwerk en layout

Wim van Keulen, Zelhem

Druk:

Wikkerink Grafisch Bedrijf, Aalten

Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de auteurs, dan wel van de Werkgroep “Meddo’s Verleden”.